

Τραπεζουντιακά.

Τὰ ἐπόμενα δέκα καὶ τρία χρονικά σημειώματα, συμπληροῦντα κατὰ τι τὸ χρονικὸν τοῦ Παναρέτου, συνέλεξα ἐκ τριῶν διαφόρων παλαιῶν χειρογράφων.

Τὸ 1-ον σημείωμα ἐλήφθη ἐκ τοῦ 4-ου κώδικος τῆς λαυρεντιακῆς βιβλιοθήκης (Conventi soppressi)· προεξεδόθη δὲ ὑπὸ G. Vitelli, Studi italiani. Firenze 1893, τ. 1, σ. 133—134.

Τὰ κατόπι σημειώματα 2—12 εὔρον ἐν ταῖς ῥαῖς τοῦ 12-ου κώδικος τῆς περὶ τὴν Τραπεζοῦντα μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Περιστεριώτου. Ὁ κώδιξ οὗτος ἐγράφη τῇ 13-ῃ ἑκατονταετηρίδι· περιέχει δὲ ἐν ἑαυτῷ τὸ δεύτερον ἐξάμηνον τοῦ συνήθους ἐπιτόμου Συναξαριστοῦ. Κάτοχός τις αὐτοῦ τῇ 14-ῃ ἑκατ. ἔγραψεν ἐν ταῖς ῥαῖς πολυάριθμα χρονολογικά σημειώματα περὶ τῶν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ γενομένων ἐν Τραπεζοῦντι· τούτων ὅμως τῶν σημειωμάτων μέρη τινὰ κατέκοψεν ὕστερον ἢ τοῦ βιβλιοδέτου κοπίς. Τὰ ἐνταῦθα καταχωριζόμενα σημειώματα, καίτοι ὀλίγα ἐκ τῶν πολλῶν, εἶναι τὰ σημαντικώτερα τῶν ἐν τῷ κώδικι· δημοσιεύονται δὲ ἀκριβῶς, ὡς ἐν αὐτῷ τῷ κώδικι εὐρίσκονται. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 εἶναι γεγραμμένον ἐν τῷ 4-ῳ φύλλῳ τοῦ κώδικος, ἐγγὺς τοῦ συναξαρίου τῆς 20-ῆς τοῦ Μαρτίου. Τὰ λοιπὰ σημειώματα κεῖνται κατὰ σειρὰν ἐν τοῖς ἐξῆς φύλλοις· 34^b (= 3), 80^b (= 4), 84^b (= 5), 93^b (= 6), 97^a (= 7), 143^b (= 8), 146^b (= 9), 178^a (= 10), 200^b (= 11), 208^b (= 12). Ὁ ἔτει 1390-ῳ θάνατος τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου τοῦ τρίτου (2) βεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ Παναρέτου (§ 54)· τὰ κατὰ τὸν Τραπεζοῦντος μητροπολίτην Ἀντώνιον (3) ἀγνοοῦνται ἀλλαχόθεν· ὡσαύτως τὰ κατὰ τὸν ἕτερον μητροπολίτων Συμεῶν (11) ἔτει 1402-ῳ.

Τὸ 13-ον σημείωμα εὔρον γεγραμμένον ἐν τινι μεμβρανίνῳ Εὐαγγελίῳ, διατηρουμένῳ νῦν ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τῆς ἐν Χάλκῃ μονῆς τῆς Θεοτόκου (φύλλ. 233^b). Διὰ τοῦ σημειώματος τούτου καθορίζεται πλέον ἀκρι-

βῶς ὁ χρόνος τῆς ἀποτομῆς τοῦ τελευταίου τῆς Τραπεζοῦντος αὐτοκράτορος Δαβίδ ἔτει 1463-φ¹), ἐξελέγχεται δὲ καὶ Θεόδωρος ὁ Σπανδουνῖνος, ὁ πρῶτος διαδοὺς ἡμαρτημένως, ὅτι ὁ Δαβίδ εἶχεν ἑπτὰ υἱοὺς ἀντὶ τῶν πραγματικῶν τριῶν (T. Spandugnino, De la origine deli imperatori Ottonmani, σ. 159, ἐκδ. Σάθα, Μνημεῖα ἑλληνικῆς ἱστορίας, τ. 9)· τοῦ θ' ὅπερ ἐπαναλαμβάνεται μέχρι σήμερον ὑπὸ πολλῶν συγγραφέων. Ὅρα J. de Hammer, Histoire de l'empire Ottoman. Paris 1836, τ. 3, σ. 81—82. Σ. Ἰωαννίδου, Ἱστορία καὶ στατιστικὴ Τραπεζοῦντος. Ἐν Κ/πόλει 1870, σ. 114—115. Τρ. Εὐαγγελίδου, Ἱστορία τῆς Τραπεζοῦντος. Ἐν Ὁδησσῷ 1898, σ. 163—164.

1. Παρεγενόμεθα εἰς τὴν Τραπεζοῦντα κατὰ τὸ ρωιγ' ἔτος, μηνὶ ὀκτωβρίῳ τοῦ ἀγίου Δημητρίου [= 1384]· ὁ δὲ μακαρίτης φιλόσοφος ὁ πάσης σοφίας ἔμπλεως, ὁ τὰς ἡμετέρας φωτίσας διανοίας τῇ καθ' ἑκάστην αὐτοῦ χρυσῇ διδαχῇ, ἐτελεύτησε κατὰ τὸ ρωις', μηνὶ φεβρουαρίῳ κέ [= 1388]· ἡμεῖς δὲ ἐξήλθομεν τῆς Τραπεζοῦντος, πρότερον ἐπὶ τὸν μακαρίτου ἐκείνου τάφον τὰ συνήθη χριστιανοῖς ἐκτελέσαντες, κατὰ τὴν ἐ τοῦ ἀπριλλίου μηνός, ἡμέρα α', ἐν ἣ τότε ἐπετελεῖτο ἡ τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ ψηλάφησις.

2. (Μαρτ. 20). Τῇ αὐτῇ ἡμέρα ἐκημήθη ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ καὶ εὐσεβέστατος βασιλεὺς ἡμῶν κυρῷ Ἀλλέξιος ὁ μέγας Κομνηνός καὶ μνήσθητι αὐτῶν Κύριε ἐν τῇ βασιλείᾳ σου ετους ρωιη' [= 1390].

3. (Μαίῳ 9). Τῇ αὐτῇ ἡμέρα ἐξήλθεν ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Στύλου ὁ παναγιώτατος ὑποψήφιος κύρ Ἀντώνιος καὶ κληθεῖς εἰς τὴν μονὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦγουν εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν· καὶ ἦλθασιν ἡ βασιλεῖς, ἄρχοντες· ἡ ἐπίσκοποι· ἡ κληρικί· ἡγοῦμενοι· οἱ ἱερεῖς· ἱερομονάχοι τε καὶ μοναχοὶ καὶ τὸ κῆνον ὅλον· καὶ ἐχεροτώτισεν τὸν ὁ ἐπίσκοπος Χαλδίας, ὄνόματι Καλλίστρατος· καὶ ἦλθασιν ὁ λαὸς ὅλος μετὰ ἱπηγην αὐτῶν εἰς τὰ παλάτια — — —

4. (Μαίῳ 11). — — — μονῆς τοῦ Στύλου ἔτους ρωιβ' [= 1384] καὶ μνήσθητι Κύριε ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

5. (Μαίῳ 13). — Τῇ αὐτῇ ἡμέρα ἐκοιμήθη ὁ δούλος ὁ ἐκκλησιάρχης τοῦ Μυθρίου καὶ πνευματικὸς Κύριλλος ἱερο(μόν)αχ(ος) ἰνδικτιῶνος βη' τοῦ ρωιωμβῶ, ἡμέρα ε' ὠρα ςη [= 1434].

1) Ὑπετίθετο πρότερον, ὅτι ὁ οἰκτρός τοῦ Δαβίδ θάνατος ἐγένετο μετὰ τῶν ἐτῶν 1466—1472, ἂν καὶ ἔγγραφόν τι πατριαρχικόν (Σάθα, Μεσ. βιβλιοθ. τ. 3, σ. ρα') ἐξήλεγγε τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ὡς ἀστήρικτον. Ὅρα G. Finlay, A history of Greece. Oxford 1877, τ. 4, σ. 425.

6. (Μαίω 20). + Τῇ αὐτῇ ἡμέρα ἐκημήθη ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Σάβας ὁ Τζηλίτης καὶ μνήσθητι αὐτοῦ, Κύριε· ἔτους ςϞιδ' [=1406].

7. (Μαίω 23). — — — Μελετίου ἀρχιερέως τῆς Ἀλάγιας ἡμέρα γ', ὥρα ἡ' τῆς ἡμέρας καὶ μνήσθητι — — — ἔτους ςϞνέ', ἰνδ. ι' [=1447].

8. (Ἰουνίω 24). + Τῇ αὐτῇ ἡμέρα ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Θεοφάνης μοναχὸς ὁ Σηρμενίτης — — — ἰνδ. ιγης τοῦ ςϞωμγ' ἔτους [=1435].

9. (Ἰουνίω 25). Τῇ αὐτῇ ἡμέρα ἐκημοίθει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Γερμανὸς ἱερομονάχος ὁ Σκουταρὰς — — — ἔτους ςϞα' [=1393].

10. (Αὐγ. 1). — — — το Καλαμιώνην ὑπὸ τῶν Ἀγαρινῶν — — — Συμ(εὼν) Κομνινού. ἔτους ςωσῆ' ἰνδ. ἡ' ἡμέρα τρίτη [=1370].

11. (Αὐγ. 2). Τῇ αὐτῇ ἡμέρα ἦλθεν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κύρ Σῦμεὼν ἰνδ. ι' ἔτους ςϞι' [1402].

12. (Αὐγουστος). — — — καὶ εἰς δέκα τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἦλθεν ἐδῶ εἰς Τραπεζοῦντα, καὶ ἐτάφοι — — — ἔτους ς^ςϞ^ςμε' [=1437].

13. Κατὰ τὴν κς' τοῦ μαρτίου μηνὸς τῆς ια' ἰνδικτιῶνος τοῦ ς^ςϞ^ς οα^ς ἔτους [=1463], ἡμέρα Σαββάτῳ, πικροτ(ά)τ(η) ὥρα γ', ἐκρατήθη ὁ ἅγιος ἡμῶν αὐθέντ(ης) καὶ βασιλεὺς Τραπεζοῦντος κύριος Δαβὶδ ὁ Μέγας Κομνηνὸς ἐν Ἀνδριανουπόλ(ει) καθειρχθεὶς σὺν ἀλύσει ἐν τῷ πύργῳ· ἐν δὲ τῇ πρώτῃ νοευρ(ίου) ἡμέρα Κυριακῇ ἐν ὥρα τετάρτῃ τῆς νυκτὸς ἐτελειώθη τῷ ξίφει ὁ αὐτὸς σὺν ἅμα τοῖς τρισὶν αὐτῷ υἱοῖς καὶ τῷ ἀνεψιῷ, τῷ ς^ωϞ^ωοβ' [=1463], ἰνδικτιῶνος ιβ' ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει.

Ἄ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς.